

TUẦN 24
TIẾT 89-90

BUỔI HỌC CUỐI CÙNG

(An phong xơ Đô - đê)

- ? Hãy nêu một vài hiểu biết của em về tác giả
  - ? Trình bày sự hiểu biết của mình về tác phẩm
- Đọc chú thích * /

I. Giới thiệu tác giả - tác phẩm:

1. Tác giả:

- An phong xơ Đô đê (1840 - 1897).
- Nhà văn chuyên viết truyện ngắn của nước Pháp thế kỉ XIX.

2. Tác phẩm:

Hoàn cảnh viết truyện ngắn này. Sau chiến tranh Pháp - Phổ (1870) Pháp thua trận, phải cắt vùng An dất và Loren cho Phổ (

Kể tóm tắt truyện

? Theo em văn bản có thể được chia thành mấy đoạn

? Nội dung chính của mỗi đoạn là gì

? Truyện có mấy nhân vật chính

? Truyện được kể ở ngôi thứ mấy

? Kể ở ngôi thứ nhất có tác dụng gì?

Đ1: Trước buổi học, quang cảnh trên đường đến trường và quang cảnh ở trường qua sự quan sát của Phrăng

Đ2: Diễn biến buổi học cuối cùng

Đ3: Cảnh kết thúc buổi học cuối cùng

- 2 nhân vật chính

- Ngôi thứ nhất

- Thuận lợi để biểu hiện tâm trạng, ý nghĩ của nhân vật kể chuyện

1. Đọc - tìm hiểu chú thích - tìm bố cục:

* Đọc

* Chú thích

* Bố cục: 3 đoạn:

- Đ1: Từ đầu...vắng mặt con

- Đ2: tiếp... nhớ mãi buổi học cuối cùng này

- Đ3: còn lại

HD 3: HDHS thảo luận câu hỏi SGK

? Nêu nội dung của đoạn 1

? Trước buổi học, quang cảnh trên đường đến trường như thế nào

? Quang cảnh ở trường như thế nào

II. Đọc -

- ? Không khí trong lớp ra sao
- ? Những điều đó báo hiệu điều gì xảy ra
- ? Trước buổi học Phrăng có tâm trạng như thế nào
- ? Phrăng có thực hiện được ý đồ của mình không
- ? Khi nghe thầy nói đây là buổi học cuối cùng cậu bé có biểu hiện gì
- ? Em hãy tìm chi tiết diễn tả tâm trạng của Phrăng
- ? Phrăng hiểu ra điều gì? Cậu còn có cơ hội nữa không?
- ? Em có nhận xét gì về nhân vật Phrăng
- ? Thái độ đối với tiếng Pháp và với thầy Ha Men trong buổi học cuối cùng nói lên phẩm chất gì của cậu

GV: Đó là tình yêu tiếng nói dân tộc, một biểu hiện cụ thể của lòng yêu nước

Thầy nói hôm nay là buổi học tiếng Pháp cuối cùng

- Không
- Choáng váng, sững sờ
- Định trốn học đi chơi
- Giận mình vì bỏ phí thời gian học tập
- Chán sách ... người bạn cố tri
- Thấy xấu hổ không thuộc bài
- Kinh ngạc ... hiểu đến thế
- Ý nghĩa thiêng liêng của buổi học tiếng Pháp
- Hồn nhiên, chân thật
- Tình yêu tiếng Pháp
- Quý trọng, biết ơn thầy

2. Phân tích:

a. Buổi học cuối cùng của Phrăng:

- Trên đường lính Phổ đang tập
- Trường vắng lặng
- Lớp học: Lặng ngắt. Thầy Ha men dịu dàng, mặc đẹp hơn
Vùng An dất của Pháp rơi vào tay Đức
- Phrăng trước buổi học:
- + Định trốn học, sợ thầy hỏi bài vì chưa thuộc.
Cưỡng lại được và đến trường
- Khi biết đây là buổi học cuối cùng thấy choáng váng, sững sờ tiếc nuối và ân hận
- Hiểu được ý nghĩa thiêng liêng của việc học tiếng Pháp và tha thiết muốn học tập
- => Hồn nhiên, chân thật, biết lẽ phải
- :? Về trang phục của thầy Ha Men được miêu tả như thế nào

- Soạn bài: Đêm nay Bác không ngủ.

TIẾT 91: NHÂN HÓA

? Hãy tìm phép nhân hóa trong khổ thơ

? So với cách diễn đạt sau hiện tượng ở khổ thơ trên hay hơn ở chỗ nào

? Theo em nhân hóa là gì

I. Nhân hóa: SGK

Tìm phép nhân hóa

- Phép nhân hóa:

+ Ông, mặc áo giáp, ra trận, múa gươm, hành quân

- Cách diễn đạt ở khổ thơ có tính hình ảnh làm sự vật, sự việc được miêu tả gần gũi hơn với con người

II/ tìm hiểu các kiểu nhân hóa

? Tìm những sự vật được nhân hóa trong các câu văn

? Những sự vật được nhân hóa như thế nào

? Hãy tìm thêm một số câu văn, câu thơ có sử dụng các cách nhân hóa trên

? Có mấy kiểu nhân hóa

Đọc bài tập 1

- Dùng từ gọi người để gọi vật

- Dùng từ ngữ chỉ hành động, tình cảm của người vật

- Trò chuyện xưng hô với vật như người

- Quê hương...soi tóc những hàng tre

- Hôm nay xuân ồm dậy

Buồn như đông, nhọt nhạt mưa phùn

- Áo chàm đưa buổi phân li

Cầm tay nhau biết nói gì hôm nay

- Nhìn lên những ngọn tre thay lá, những búp non kín đáo, ngây thơ, hứa hẹn sự trưởng thành

- Sự vật được nhân hóa:

+ Miệng, Chân, Tay, Tai, Mắt

+ Tre, trâu

III HDHS luyện tập

? Chỉ ra phép nhân hóa trong đoạn văn

? Phép nhân hóa có tác dụng gì

Bài tập 1 / 58:

- Đông vui, mẹ con, anh, em, tíu tít, bận rộn.

- Tác dụng:

Quang cảnh bên cảng được miêu tả sống động hơn

Bài tập 2 /58:

Sử dụng nhiều phép nhân hóa sinh động gợi cảm.

Bài tập 4 / 59:

- a. Giải bày tâm trạng buồn
- b. Đoạn văn sinh động, hóm hỉnh
- c. Hình ảnh mới lạ gợi suy nghĩ cho con người
- d. Gợi sự cảm phục, thương xót, căm thù

c. Củng cố - luyện tập:

Phép nhân hóa là gì? Phép nhân hóa có tác dụng như thế nào?

TIẾT 92. PHƯƠNG PHÁP TẢ NGƯỜI

? Đoạn văn c là một văn bản em hãy nêu bố cục của 3 phần? Nội dung mỗi phần là gì?

? Muốn tả người cần phải làm gì?

? Bài văn tả người gồm mấy phần? Nội dung mỗi phần là gì

Đọc ghi nhớ SGK

I. Phương pháp viết một đoạn văn, bài văn tả người:

Bài tập 1/ 59 - 60:

- Đ1: Tả về một người chèo thuyền vượt thác

- Đ2: Tả chân dung ông cai gian giáo

- Đ2: Tả hình ảnh 2 người trong keo vật

c. Bố cục: 3 phần

- P1: Từ đầu...âm âm: Giới thiệu quang cảnh diễn ra keo vật.

- P2: tiếp...bụng vậy: Miêu tả chi tiết keo vật.

- P3: còn lại: Cảm nghĩ và nhận xét về keo vật.

* Ghi nhớ:

SGK / 61

HĐ 2: luyện tập

? Nếu viết vào chỗ trống em sẽ điền những chữ nào

Đọc bài tập 3/ 62

Đọc đoạn văn

II. Luyện tập:

Bài tập 3/ 62 :

- Đồng tỵ

- Tượng hai ông tướng Đá Rãi

c. Củng cố - luyện tập:

- Muốn tả người thì ta cần phải làm gì?
- Bài văn tả người có bố cục mấy phần? Nội dung mỗi phần?

d. HDHS học bài ở nhà:

- VN học bài.
- Xem trước bài: Đêm nay Bác không ngủ.

Tuần 25

TIẾT 93-94

ĐÊM NAY BÁC KHÔNG NGỦ

(Minh Huệ)

1. Tác giả:

- Minh Huệ (Nguyễn Thái) 1927
- Làm thơ từ hồi kháng chiến chống Pháp.

2. Tác phẩm:

Viết năm 1951

? Bài thơ kể lại chuyện gì

? Truyện có những nhân vật nào

? Nhân vật nào thể hiện qua sự miêu tả

? Nhân vật nào trực tiếp bộc lộ cảm xúc, suy nghĩ của mình

? Câu chuyện diễn ra trong hoàn cảnh nào

? Thời gian nào

? Có mấy lần anh đội viên thức giấc

? Lần thứ nhất thức giấc tâm tư của anh thể hiện qua câu thơ nào

? Thái độ của anh như thế nào?

? Anh được chứng kiến cảnh gì

? Tác giả sử dụng biện pháp nghệ thuật gì trong câu thơ trên

? Anh đã làm gì khi Bác vẫn thức hoài? Tìm chi tiết

? Qua lần thức dậy đầu tiên em thấy tình cảm nào của anh đội viên đối với Bác được bộc lộ

? Tâm tư của anh được diễn tả trong lần thứ 3 thức dậy là gì? Tìm chi tiết nói lên điều đó

? Nhận xét của em về cấu tạo lời thơ? Thể hiện tâm trạng gì của anh

=> Đó là sức mạnh cảm hóa của tấm lòng Hồ Chí Minh. Sự cao cả của người là ánh sáng soi đường cho mọi thế hệ trong bài thơ Sáng tháng Năm

I Đọc - hiểu văn bản:

1. Đọc - tìm hiểu chú thích:

2. Phân tích:

a. Cái nhìn và tâm trạng của anh đội viên đối với Bác Hồ:

- Anh đội viên nhìn Bác
- Anh đội viên mơ màng

Ngạc nhiên, xúc động trước tình cảm của Bác

- Bóng bác cao lồng lộng
- Ấm hơn ngọn lửa hồng

Nghệ thuật so sánh hình ảnh Bác vừa vĩ đại, vừa gần gũi sự ngưỡng mộ của anh đối với Bác

- Lo lắng cho sức khỏe của Bác

- Thăm thì anh hỏi nhỏ:

Bác ơi! Bác chưa ngủ?

Bác có lạnh lắm không?

Thương yêu, cảm phục trước tấm lòng yêu thương bộ đội của Bác Hồ

- Anh hốt hoảng ...

Anh vội vàng nằm nặc

Anh ... nhìn Bác

... Thức luôn cùng Bác

Tình cảm chân thành

niềm vui sướng được thức cùng Bác, ở bên Bác người chiến sĩ như được tiếp thêm sức mạnh

? Hình tượng Bác Hồ được miêu tả qua con mắt và cảm nghĩ của ai

? Hình tượng Bác Hồ hiện lên qua những phương diện nào

? Em hãy tìm những chi tiết miêu tả hình dáng, tư thế của Bác

? Em hãy tìm những chi tiết miêu tả cử chỉ, hành động của Bác

? Hành động đó thể hiện điều gì

=>Bác như một người cha, người mẹ chăm lo giấc ngủ cho những đứa con, cử chỉ nhón chân nhẹ nhàng là một chi tiết đặc sắc, giản dị mà đầy xúc động

? Lời nói của Bác được thể hiện qua câu thơ nào

? Qua tất cả những chi tiết trên em thấy hình ảnh của Bác hiện lên như thế nào

- Hình dáng, tư thế:

+ Ngồi lặng yên

+ Vẻ mặt trầm ngâm

+ Ngồi đỉnh ninh

+ Chòm râu im phăng phắc

- Cử chỉ, hành động;
- + ... đi dếm chần
- + Từng người ...
- + Nhón chân nhẹ nhàng

=> Tình yêu thương, sự chăm sóc ân cần, tỉ mỉ của Bác với chiến sĩ

Hình ảnh Bác thật giản dị, gần gũi, chân thực mà hết sức lớn lao thể hiện tấm lòng yêu thương mệnh mông sâu nặng, sự chăm sóc ân cần, chu đáo của Bác với chiến sĩ và đồng bào

c. Ý nghĩa khổ thơ cuối:

Đêm nay Bác ngồi đó
 Đêm nay Bác không ngủ
 Vì một lẽ thường tình
 Bác là Hồ Chí Minh

Cuộc đời của Bác dành trọn vẹn cho nhân dân, Tổ Quốc. Đó chính là cái lẽ sống của con người Bác

d. Nghệ thuật:

- Thể thơ: 5 chữ, kết hợp tự sự, miêu tả và biểu cảm
- Lời thơ giản dị, có nhiều hình ảnh thể hiện t/cảm tự nhiên, chân thành
- Sử dụng từ láy tạo giá trị gợi hình và biểu cảm khắc họa hình ảnh cao đẹp của Bác Hồ

III. Luyện tập:

Em hãy viết một đoạn văn ngắn bằng lời của người chiến sĩ kể về kỉ niệm một đêm được ở bên Bác Hồ khi đi chiến dịch

c. Củng cố - luyện tập:

- ? Em có nhận xét gì về hình tượng Bác Hồ.
- ? Bản thân em cần làm gì để đền đáp công ơn của Bác.

d. HDHS học bài ở nhà:

- VN học thuộc lòng bài thơ.

TIẾT 95 :

ẨN DỤ

I/ khái niệm ẩn dụ và tác dụng của ẩn dụ

? Từ người cha dùng để chỉ ai

? Vì sao có thể ví Bác Hồ với người cha

? Cách nói này có gì giống với phép so sánh

? Thế nào là ẩn dụ

Làm cho câu văn, câu thơ có tính hàm súc, tăng sức gợi hình, gợi cảm I. Ẩn dụ là gì:

Người cha chỉ Bác Hồ

Phẩm chất giống nhau

tuổi tác, tình yêu thương, sự chăm sóc chu đáo với con

- Giống phép so sánh: Tăng sức gợi hình, gợi cảm cho sự diễn đạt

? Ẩn dụ có tác dụng gì

- Làm cho câu văn, câu thơ có tính hàm súc, tăng sức gợi hình, gợi cảm I.

Ẩn dụ là gì:

Bài tập 1

- Người cha chỉ Bác Hồ

Phẩm chất giống nhau

tuổi tác, tình yêu thương, sự chăm sóc chu đáo với con

- Giống phép so sánh: Tăng sức gợi hình, gợi cảm cho sự diễn đạt

III. Luyện tập:

Bài tập 1/ 69:

- C1: Bình thường

- C2: dùng so sánh (Bác Hồ như người cha)

- C3: Sử dụng ẩn dụ

Bài tập 2/ 70:

a. Ăn quả - kẻ trồng cây

b. Mực - đen, đèn - sáng

c. Mặt trời

* Câu a: ăn quả có nét tương đồng về cách thức với sự hưởng thụ thành quả

- Kẻ trồng cây có nét tương đồng về phẩm chất với người lao động, người gây dựng

Bài tập 4 :

c. Củng cố

- Ẩn dụ có tác dụng gì?

Tuần 27 TIẾT 101 :HOÁN DỤ

1/ khái niệm hoán dụ

? Các từ in đậm trong câu thơ chỉ ai

? Giữa áo nâu, áo xanh, nông thôn, thị thành với sự vật được chỉ có mối quan hệ như thế nào?

? Cách diễn đạt này có tác dụng gì

? Thế nào là hoán dụ . Lấy ví dụ minh họa

Đứng lên thân cỏ , thân rom

Búa liềm không sợ sừng gươm bạo tàn

- Dựa vào quan hệ giữa đặc điểm , tính chất với sự vật có đặc điểm, tính chất đó.
- Dựa vào quan hệ giữa vật chứa đựng (nông thôn - thị thành) với vật bị chứa đựng (những người sống ở nông thôn, thành thị)
- Ngắn gọn , tăng tính hình ảnh và hàm xúc cho câu văn, nêu bật được đặc điểm của những người được nói đến

I. Hoán dụ là gì:

Bài tập 1 / 82:

- Áo nâu chỉ người nông dân
- Áo xanh chỉ người công nhân
- Nông thôn chỉ những người ở nông thôn
- Thị thành chỉ những người ở thành thị

III. Luyện tập:

Bài tập 1/ 84 :

- a . Làng xóm người nông dân (quan hệ chứa đựng - vật chứa đựng)
- b . 10 năm thời gian trước mắt
100 năm thời gian lâu dài
(cụ thể - trừu tượng)
- c . Áo chàm người Việt Bắc (Dấu hiệu sự vật - sự vật)
- d . Trái Đất nhân loại (vật chứa đựng - vật bị chứa đựng)

Bài tập 2 / 84:

So sánh ẩn dụ với hoán dụ

Ẩn dụ Hoán dụ

Giống Gọi tên sự vật , hiện tượng này bằng tên sự vật , hiện tượng khác
Khác

Dựa vào quan hệ tương đồng

- + Hình thức
- + Cách thức thực hiện
- + Phẩm chất
- + Cảm giác

Dựa vào quan hệ tương cận

- + Bộ phận - Toàn thể
- + Vật chứa đựng - Vật bị chứa đựng
- + Dấu hiệu của sự vật - sự vật
- + Cụ thể - Trừu tượng

c. Cùng cố - luyện tập:

- Hoán dụ là gì?
- Hoán dụ có tác dụng gì?